

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ב

יוצא לאור לש"פ בא, ו' שבט, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לזכות

נורית תחי' בת שושנה

בקשר עם יום הולדתה

לשנת הצלחה

ולאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

הוספה

בי"ה. כו' שבט תשט"ו
ברוקלין

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ז שבט. ולפלא שכותב שביום ההילולא לא עשו שום התועדות, ואם גם מאיזה טעם לא יכלו להתועד עם בע"ב, עכ"פ ביניהם יכולים היו לעשות כזה נוסף על לימוד המאמר. והרי זהו ענין החסידות הגברת הצורה על החומר ובמילא גם הגברת האיכות על הכמות, ואין צועקין על העבר.

ת"ח על מ"ש אודות... ונהניתי במאד מאד ממה שביקר אותי, ומה טוב שיקבע לו זמן לבקרו לעתים קרובות יותר מאשר עד עתה, וכבר ידוע פתגם רבנו הזקן אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ה' אלקיך, ובכגון דא ועיי' אותיות המתאימות בטח יכול לעורר בו זכרונות ימי קדם ועיי' ג"כ תוספת בעניני מצות מעשיות, ומובן שבעת ביקורו יכול למסור פ"ש בשמי ות"ח מראש.

... בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

מוה"ר יוסף: גאָלדשטיין, סינסיניטי. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ח אגרת ב'תקד. חי"ג אגרת ד'שע, ובהנסמן בהערות שם. לימוד המאמר: ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט תש"י. — ראה אג"ק ח"ד אגרות תתפד"ה. ובכ"מ.

ענין החסידות הגברת הצורה על החומר: ראה קונטרס תורת החסידות פי"א-יב (אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח אגרת א"כ — ע' שכג ואילך).

ואין צועקין על העבר: ראה ברכות נד, א.

פתגם רבנו הזקן.. ואהבת לרעך כמוך.. כלי לואהבת את ה' אלקיך: קדושים יט, יח. ואתחנן ו, ה. וראה "היום יום" ו תשרי. ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת ישראל ס"ו (ע' תרכז ואילך). וש"נ. וראה גם אג"ק חט"ו אגרת ה'תקצז, ובהנסמן בהערות שם. חט"ז אגרת ה'תקלא. ויד. חי"ח אגרת ו'תרלג. ועוד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בא, וא"ו שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ וארא, יום הבהיר כ"ח טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ח שבט, ה'תשנ"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

והענין בזה⁹⁶ — שאע"פ ש"אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה וכו"⁹⁷, ועד שקיימו האבות כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁹⁸, מ"מ, אין זה דומה להעילוי שנתחדש במתן-תורה, שאז נתבטלה הגזירה ש"עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים"⁹⁹, שהאור האלקי חודר בגשמיות העולם, הן ע"י קיום המצוות, שהדברים הגשמיים שבהם מקיימים המצוות נעשים חפצא דקדושה, והן ע"י לימוד התורה, כפי שנתחדש בתורתו של משה, שמשמשים בה לפעול בעולם, כמדובר כמ"פ¹⁰⁰ בנוגע ל"כיבוש" העולם ע"י לימוד התורה, באופן ד"הליכות עולם לו"¹⁰¹ — לפעול בעולם "הליכות" התורה, שהנהגת העולם תהי' כרצון התורה.

כ. ויה"ר שיפעלו זאת בדרך של שלום¹⁰² (ללא צורך בענין של מלחמה), בהתאם לכך ש"דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום"¹⁰³, וכמ"ש¹⁰⁴ "פדה בשלום נפשי מקרב לי",

— שזהו מה שנפעל בתורה גופא ע"י תורת החסידות, ובפרט תורת חסידות חב"ד, כפי שפעל רבינו הזקן שיומשך בהבנה והשגה כו' — ועד ש"ברבים היו עמדי", כדרשת חז"ל¹⁰⁵ שקאי על אנשי אבשלום, שגם הם התפללו לנצחוננו של דוד, והיינו, שגם בנוגע לה"רבים" שהיו "רבים" (מלשון ריב) וחולקים על הוי' ועל משיחו, פועלים הענין ד"שלום",

ועד שפועלים הענין ד"פדאני לי ולבני מבין אומות העולם"¹⁰⁶, כביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה ומזונות להשלוחים מדרום-אפריקה ומאנגליא, לבעלי עסקים מאה"ק ועבור המלוה-מלכה לטובת המוסד "חדרי תורה אור", באמרו, שמגיע להם יישר כח מיוחד עבור עריכת המלוה-מלכה בשכונת קראון-הייטס¹⁰⁷.

לאחר תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניעקאָוואָ".]

96 ראה לקו"ש חט"ז ע' 212 ואילך. וש"נ.
97 יומא כח, ב.
98 יומא שם. קידושין פב, א.
99 תנחומא פרשתנו טו. שמור"ר פי"ב, ג.
ועוד.
100 תהלים נה, יט. וראה סה"מ שם.
101 ירושלמי סוטה פ"א סה"ח.
102 ברכות ח, רע"א.
103 ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 414. וש"נ.

בס"ד. שיחת ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. שבת פרשת וארא בקביעות שנה זו היא גם שבת מברכים חודש שבט. וכיון ששני הענינים באים ביחד, הרי זה סימן שיש שייכות ביניהם. ולכן, אע"פ שההתועדות היא מצד שבת מברכים החודש, הרי בודאי שמהענינים השייכים לשבת מברכים שבט יכולים למצוא ענין מסויים בנוגע גם לפרשת וארא, וגם מפרשת וארא יכולים למצוא ענין השייך לשבת מברכים שבט.

ב. בנוגע לשם הפרשה, "וארא" — כמדובר כמ"פ¹ בנוגע ל"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש", שאין זה שם סתם, אלא שם שמורה על תוכנו וענינו של הדבר שנקרא בשם זה², וכן הוא בנוגע לשמות הפרשיות — צריך להבין:

"וארא וגו'" — אינו ענין שאירע בזמן משה רבינו (הזמן שאודותיו מדובר בפרשה), אלא מזכירים למשה רבינו ענין שהי' בעבר, בזמן האבות: "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב"³.

"בראשית ברא אלקים", הוא ענין שהי' בהוה באותו זמן שאודותיו מדובר בכתוב. וכן "אלה תולדות נח"⁴, "לך לך"⁵ וכו'; משא"כ הענין ד"וארא גו'" שאמר הקב"ה למשה לפני יצי"מ, אינו ענין שאירע בהוה, או ענין שיהי' בהמשך הזמן שלאח"ז, כך, שאפילו בזמן משה רבינו אין זה נוגע להוה או לעתיד, אלא זהו ענין שאירע בעבר.

ולכאורה: לא זו בלבד שלא מתאים ששם הפרשה יהי' "וארא", אלא זהו ענין הפכי — שהרי ענינה של הפרשה הוא הוראה לכל אחד כיצד להתנהג בחיים בהוה או בעתיד, וא"כ, אי אפשר לקרוא את הפרשה ע"ש ענין שאירע בעבר!?

צריכים אמנם ללמוד מהעבר, אבל זהו רק דבר טפל, והיינו, לפי שצריכים ללמוד דבר מסויים, ואין אפשרות אחרת ללמדו אא"כ מתבוננים

1 ראה גם תו"מ ח"ס ע' 259 ואילך.
2 ריש פרשתנו.
3 ר"פ נח.
4 תניא שעהיוה"א פ"א.
5 ר"פ לך לך.

בהעבר, אבל העיקר הוא הלימוד שבזה בנוגע להוה ולעתיד, והעבר אינו אלא טפל; ואילו בנוגע לקריאת שם הפרשה — הרי אין זה רק דרך שמורה ומוליכה לתכלית המכוון, אלא זהו תוכן וענין כל הפרשה, כך, שאין מקום ששם הפרשה יהי "וארא", שזהו ענין שאירע בעבר.

ג. ויובן ע"פ ביאור רבינו הזקן — בעל ההילולא דכ"ד טבת ששלימותו ביום הש"ק זה — בתורה אור ריש פרשתנו, וז"ל:

"וארא יש בו ב' פירושים, א', לשון עבר, שנתגלה לאבות, והב', לשון עתיד שהוא לשון הוה, שתמיד יש בחינה זו בכל זמן בכל אדם. כי הנה אין קורין אבות אלא לשלשה⁷. והענין, שבחי' האבות היא ירושה לבניהם אחריהם בכל דור ודור .. אבל .. השבטים, ראובן שמעון לוי, שהם ודאי בחינות אורות עליונים, יש לך אדם שאין בו כלל בחי' ומדרגות אלו, משא"כ בחי' האבות צריך להיות בכל אדם, שהם שרש ומקור כל נשמות ישראל".

כלומר: בנוגע לשבטים — כל אחד מהם הוא "אב" לשבטו, אבל אברהם יצחק ויעקב הם "אבות" של כאו"א מבנ"י, ולכן, "בחי' האבות צריך להיות בכל אדם", "תמיד יש בחינה זו בכל זמן בכל אדם". והענין בזה — ש"האב זוכה לבן" בנוגע לכל חמשת הענינים שנימנו במשנה⁸,

— והרי "טעה בדבר משנה חוזר"⁹, שאין זה בגדר טעות. אמנם שייך שמישהו יאמר היפך דברי המשנה, אבל גם אז יודע הוא שזה שקר, והאמת היא כדברי המשנה —

וכמדובר כמ"פ שאם הוא רק "בן", יש לו בירושה את כל הענינים של האב, וכיון שכל אחד מישראל הוא בן אברהם יצחק ויעקב, שהם ה"אבות" שלו, יש לו את הענינים של אברהם יצחק ויעקב, והיינו, שלא זו בלבד שפעם הי' לו אבא וסבא כמו אברהם, אלא גם עכשיו יש לו את הענינים של אברהם יצחק ויעקב, ולא רק בתור ענין צדדי, אלא בתור ענין של "אבות".

[ולא כמו אלו שהעולם טועים לחשוב שה"אבות" הם דור בפני עצמו וה"בנים" הם דור בפני עצמו, ויש הפסק ביניהם¹⁰, ולכן יש כמה שינויים בין האבות להבנים, אלא גם עתה נמצאים ה"אבות" אצל ה"בנים" — כל אחד מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו].

הספירות וכו', בסמכו על כך שיבינו לבר את ביאור הענין באותיות דתורת החסידות שמבאר הענינים גם בנוגע לעבודת האדם. ועד"ז בנדו"ד, שיש לבאר ב' הענינים שביעקב, "שלימו דכלא" ו"שלימא יתיר מכלא" [שיש לומר הפירוש בזה, ש"שלימא יתיר מכלא" הוא לא רק לגבי שאר האבות, אברהם ויצחק, אלא גם לגבי יעקב עצמו כפי שהוא "שלימו דכלא"], כפי שהם בעבודת האדם.

וכן יש לבאר הענין שאעפ"כ "לא זכה (יעקב) לאשתמשא ביי' כמשה", שגם כאן מביא המאמר הידוע בקבלה⁸⁸ "משה מלאגא ויעקב מלבר", וסומך על זה שמעצמו יובן הביאור באותיות דתורת החסידות כו'.

יח. והביאור בזה:

אמרו חז"ל⁸⁹ "תפלות אבות תקנום .. אברהם תקן תפלת שחרית .. יצחק תקן תפלת מנחה .. יעקב תקן תפלת ערבית".

ובענין זה מודגש שיעקב הוא השלימות דהאבות ("שלימו דכלא") — כמבואר בדרושי חסידות⁹⁰ הטעם שתפלת ערבית רשות⁹¹, "לפי שבחינת יעקב מבריא מן הקצה אל הקצה, מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם לפיכך היא רשות", שזוהי השלימות שבעבודת התפלה, דרגת האבות. ולמעלה מזה — שלימות שלמעלה מדרגת האבות, שנרמזת בתוספות ו' — שענינו של יעקב הוא תורה (כידוע⁹² שאברהם ענינו גמ"ח, קו החסד, המשכה מלמעלה למטה, יצחק ענינו תפלה, קו הגבורה, העלאה מלמטה למעלה, ויעקב ענינו תורה, קו האמצעי), כמ"ש⁹³ "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל", שתורה היא למעלה מתפלה (כולל גם תפלת ערבית), להיותה בקו האמצעי, שנרמז בו, "דא אות אמת"⁹⁴, שמבריא מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין⁹⁵, שזהו ענינה של תורה, שלהיותה המשכה מלמעלה למטה, הרי היא נמשכת בכל העולמות ללא שינויים (לא כמו תפלה, שענינה הליכה מלמטה למעלה, שבזה יש שינויים כו').

יט. וממשיך בזה, "ועם כל דא לא זכה לאשתמשא ביי' כמשה":

אע"פ שענינו של יעקב הוא תורה, מ"מ, אין זה דומה למעלת התורה דמשה — שזהו החילוק בין קודם מ"ת ולאחר מ"ת.

(88) ראה תקו"ז תי"ג (כט, א).

(89) ברכות כו, ב. וראה גם זח"א קלג, א.

(90) לקו"ת שה"ש כד, ב. ובכ"מ.

(91) ברכות כו, ב.

(92) מגלה עמוקות אופן רנ (בסופו).

(93) תהלים עח, ה.

(94) זח"ג בתחלתו.

(95) תניא ספ"ג. שם אגה"ק ס"ו.

(9) כתובות פד, ב. וש"נ.

(10) ראה גם תו"מ חנ"ט ע' 403.

(6) נה, א.

(7) ברכות טז, ב.

(8) עדיות פ"ב מ"ט.

יובן מדוע לא מתרץ רש"י הקושיא למה לא נאמר "והפליתי" לפני מכת ערוב — במכות דם צפרדע וכנים, כי, ע"פ פש"מ היו מכות אלו גם בישראל, כיון שהלקאת יראתם וההוכחה ד"אצבע אלקים" צ"ל בכל מקום⁸³.

וההוראה מהענין ד"והפליתי" בנוגע לחיזוק המחיצה שבין ישראל לעמים⁸⁴ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 24 ואילך.

* * *

יז. בזהר דפרשת השבוע¹¹ מדובר אודות הענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" (המדובר לעיל), ש"תושבחן דאבהן יעקב הוה, דהוא שלימו דכלא, (ולכן) בכלהו כתיב אל אברהם אל יצחק, ובי' אתוסף את חד, דכתיב ואל יעקב, אתוסף בי' ו', לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו. ועם כל דא לא זכה לאשתמשא בי' כמשה וכו".

ובהערות אדמו"ר,

— לאחרי אריכות הדברים בביאור המשך מאמר הזהר בנוגע להמשך הכתוב⁸⁵ בנוגע לירושת הארץ: "וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען וגו'", "בגין דאתגורו, דכל מאן דאתגור ירית ארעא, דהא לא ירית ארעא אלא צדיק, וכל מאן דאתגור אקרי צדיק, דכתיב⁸⁶ ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ", שמבאר בזה⁸⁶ גם גימטריא נפלאה: "בריי"ת גימטריא ג"פ צדיק, והוא לנגד הג' שלישים שיש ביסוד .. וכשיש כל הג' בחי' יחד נקרא בריי"ת שמספרו ג"פ צדיק" (ויש לומר, שג' בחי' אלו קשורים גם ג' האבות אברהם יצחק ויעקב) —

מדייק⁸⁷, ש"מתחלה אמר (בנוגע ליעקב) דהוא שלימו דכלא, ואח"כ במה שנתוסף לו ו', אמר, דהוא שלימא יתיר מכלהו". ומבאר: "מה שהוא שלימו דכלא הוא, מה שת"ת כולל חסד דאברהם וגבורה דיצחק, ומה שהוא שלימא יתיר מכלהו הוא, מה שהוא עמודא דאמצעיתא, שאינו לא חסד ולא גבורה, שזהו פנימית הת"ת, בחי' דעת. וע"ז רומז התוספות ו', שאות ו' תמונתו קו ישר שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, והוא בחי' עמודא דאמצעיתא כו'. ועל בחי' השנית .. אמר שלא זכה לאשתמשא בי' כמשה, כי בחי' זו בעצם שייך למשה כו', שזהו בחי' משה מלגאו וכו".

וכמדובר כמ"פ שאדמו"ר כתב הערותיו ע"ד הקבלה, בעניני

ד. ועפ"ז מובן גם בנוגע למ"ש בהתחלת הפרשה "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב":

כוונת הכתוב היא לא רק לאברהם יצחק ויעקב שהיו בתקופה, דור וזמן שלפנ"ז, אלא גם לאברהם יצחק ויעקב כפי שנמצאים עתה בכל אחד מישראל.

התורה מספרת לא רק ענין שאירע בעבר, שהקב"ה התגלה לאברהם יצחק ויעקב, אלא זהו גם "לשון עתיד שהוא לשון הוה", שהתורה אומרת לכל אחד מישראל בכל זמן ובכל מקום, שהקב"ה מתגלה אליו — אל אברהם אל יצחק ואל יעקב שבו.

וענין זה מודגש בכך שהפרשה נקראת בשם "וארא" — "וארא" סתם (ולא "וארא אל אברהם"), מבלי לפרש למי נראה — כיון שאין צורך בכך, שהרי יודעים בפשטות שהכוונה היא לכל אחד מישראל, שהקב"ה מתגלה אל ה"אבות" שבו.

והתגלות זו היא באופן של "וארא" — כפי שמדייק בזהר¹¹: "מהו וארא, ואדבר מבעי לי" — שהגילוי לכאו"א מישראל הוא באופן של ראי', שזהו באופן נעלה יותר מאשר ענין הדיבור, וכמבואר בכ"מ¹² שע"י הראי' נעשית הנחה בנפש באופן ששום דבר לא יכול להפריך זאת.

ה. ובענין זה ניתוסף לימוד נפלא ("א' מורא'דיקער לימוד") — ממ"ש "וארא" בלשון עבר:

ובהקדמה — שברוך כלל כשיש התגלות אלקית ("וארא"), צריך להמתין משך זמן עד שהגילוי יהי' אצלו באופן של התיישבות ב"כלים" (בלשון החסידות), עד שיוכל לבוא בענין של פועל.

ולדוגמא: בנוגע להגילוי שהי' בשעת מ"ת (שזהו ראש, שורש ומקור לכל הגילויים) — "אתה הראת לדעת"¹³, "הראת ממש בראי' חושיית"¹⁴ (כמעט כפי שרואים דבר בעין הגשמית) — הנה מצד גילוי זה "היו בטלים במציאות ממש"¹⁴, כך, שבשעת מעשה לא היו יכולים להמשיך גילוי זה בנוגע למעשה בפועל; באותו זמן לא היו שייכים לעסוק בחרישת האדמה באופן המותר ודרוש ע"פ התורה, להיותם במעמד ומצב של ביטול במציאות!

וכדי שגילוי זה יבוא בהתיישבות הי' צורך בכמה ענינים הדורשים

(13) ואתחנן ד, לה.
(14) תניא פל"ו (מו, א).

(11) ח"ב פרשתנו כג, א.
(12) ראה שיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט תשכ"ח ס"ב (תו"מ חנ"א ע' 455). וש"נ.

(83) וכמו שגם ע"ז שנמצאת ברשותו של ישראל נקראת "עבודה זרה", וחייבים לבטלה.
(84) בהמשך לזה — דובר בארוכה אודות
הענין ד"מיהו יהודי" (י"ל בפ"ע).
(85) פרשתנו ו, ד.
(86) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' מו.
(87) שם ע' נ.

משך זמן — כמו בקשת בני"י "דבר אתה עמנו ונשמעה גוי"¹⁵, וכן פרטי עשרת הדברות וכו', ורק לאח"ז הי' יכול להיות לימוד המביא לידי מעשה. וכמו"כ יכולים לטעון בנוגע להגילוי לה"אבות" ("אל אברהם אל יצחק ואל יעקב") שבכל אחד מישאל — שיש צורך להמתין משך זמן עד שענין זה יוכל לבוא לידי פועל.

והמענה על זה — "וארא" לשון עבר:

ההתגלות של הקב"ה היתה כבר ביום שלפנ"ז או בשבוע שלפנ"ז, כך, שכבר הי' משך זמן שהגילוי יבוא באופן של התיישבות, ולכן אין צורך להמתין, אלא יכולים מיד להביא את הדבר עד למעשה בפועל, שיהיו אצלו כל הענינים שהיו אצל האבות, אברהם יצחק ויעקב.

יש אמנם ענין של התגלות ("וארא") גם עכשיו, אבל התגלות זו היא בנוגע לעבודה שלאח"ז — בשעה שלאח"ז או למחרת; אבל בנוגע לעבודה שצריכה להעשות עכשיו — הי' כבר הענין ד"וארא" בעבר, כך, שהוא אוהז כבר באמצע העבודה (ולא רק בהתחלת העבודה).

ומובן, שאין הכוונה ל"עבר" באופן ד"למפרע (שאז) לא יצא¹⁶, כידוע תורת הבעש"ט בזה¹⁷, אלא "עבר" שנמשך גם בהווה ובעתיד כדי להביא את כל הענינים לידי פועל.

ו. וההוראה מזה בנוגע לפועל:

כאשר פוגשים יהודי ברחוב, אפילו בזמן הגלות, ואפילו בחוץ לארץ [ענין הגלות ישנו אצל כל בני"י, גם אצל אלו שנמצאים בארץ ישראל, שהרי "מפני חטאינו גלינו מארצנו"¹⁸, ואף שנמצאים בארץ ישראל בגשמיות, הנה ברוחניות הרי זה מעמד ומצב ד"גלינו מארצנו", אלא שבא"י אין הענינים הבלתי-רצויים שבחו"ל שגושה טמא ואוירה טמא כו'¹⁹], ואפילו בעקבתא דמשיחא, כמבואר בסוף מסכת סוטה גודל הירידה שבזמן זה — צריך לומר לו מ"ש בהתחלת הפרשה: "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", וכיון שאצלך ישנם הענינים של אברהם יצחק ויעקב, מתגלה הקב"ה לאברהם יצחק ויעקב שבך!

אצל כל אחד מישאל, יהי' מי שיהי', ללא נפק"מ מהו מעמדו ומצבו — אם הוא מהשבטים, משבעים נפש, מששים ריבוא או מהניצוצות שלהם (כמ"ש רבינו הזקן בתניא²⁰ ש"ששים ריבוא נשמות .. הן שרשים, וכל שרש מתחלק לששים ריבוא ניצוצות, שכל ניצוץ הוא

ישראל, הן בפנימי והן במקיף⁴⁸, ועד שיקויים היעוד⁷⁶ "הקיצו ורננו שוכני עפר", והן בתוכם, ובקרום ממש.

* * *

טו. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וארא אל אברהם וגו'.

* * *

טז. הביאור בפירוש רש"י (בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפנ"ז⁷⁷ אודות מ"ש במכת ערוב "והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עלי' לבלתי היות שם ערוב"⁷⁸) על הפסוק⁷⁹ "הנני משליח בך גוי את הערוב",

— הכרחו של רש"י לפרש "משליח בך" (לא מלשון שילוח, אלא מלשון גירוי) "מגרה בך, וכן וכן בהמות אשלח בסם⁸⁰ (שעיקר ענין הגירוי שייך בהמות, שמצד עצמן אינן מזיקות, אבל בנדוד" הי' גירוי החיות שיזיקו יותר מדרך הרגיל) לשון שסוי כו'".

ביאור הנס והחידוש שבמכה זו — ענין הערכוביא — (הנני משליח בך) את הערוב, "כל מיני חיות רעות (ומוסיף) ונחשים ועקרבים (כיון שנאמר⁷⁸ "ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה", היינו, שהערוב יהי' גם בתוך האדמה — ששם נמצאים נחשים ועקרבים) בערכוביא כו'".

וביאור חשיבות הדבר שהחיות באו בערכוביא — "ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה ומכה למה זו ולמה זו, בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם כסדר מלכות כשצרה על עיר, בתחלה מקלקל מעיינותי, ואח"כ תוקעין עליהן ומריעין בשופרות ליראם ולבהלם, וכן הצפרדעים מקרקרים והומים", וזהו גם ענין הערכוביא של החיות, שאז היראה והבהלה גדולים ביותר. ומסיים, "וכו' כדאיתא במדרש רבי תנחומא⁸¹, ששם מוסיף (בנוגע לצפרדעים) ש"קרקורן הי' קשה להם מהשחתתם", ומזה מובן גם בנוגע לערוב שעיקר המכה היתה הבהלה שע"י הערכוביא.

אבל ע"ד הפשט — כבר נתפרש שמכות דם וצפרדע היו להלקות יראתם, ומכת כנים היתה להראות לחרטומים ש"אצבע אלקים היא"⁸². ועפ"ז

(81) בא ד.

(76) ישע"י כו, יט.

(77) שיחת כ"ד טבת סט"ז ואילך (לעיל ע' ... ואילך). המכות קשור עם "טכסיסי מלחמות", שהרי

(78) פרשתנו ח, יח.

הקב"ה אינו זקוק לנהל מלחמות עם המצריים,

(79) שם, יז.

כי אם לפעול ש"וידעו מצרים כי אני ה'"

(80) האוינו לב, כד.

(כיון שפרעה אמר "לא ידעתי את ה'").

(18) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(19) גיטין ח, ב. וש"נ.

(20) פל"ז (מח, א).

(15) יתרו כ, טו.

(16) מגילה רפ"ב.

(17) ראה כש"ט בהוספות ס"ק. וש"נ.

יד. והנה, ענין ההסתלקות אצל צדיקים בכלל, ובפרט נשיאי ישראל, אינו ענין של סילוק ח"ו⁶⁷ — שהרי הם נמצאים גם עכשיו, ואדרבה: "אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיוהי"⁶⁸, אלא ע"ד המבואר בנוגע ללשון "אסתלק יקרא דקוב"ה כו", שזהו גילוי נעלה ביותר שאינו יכול להיות נמשך למטה כי אם באופן של "אסתלק" (כמבואר בהמשך ההילולא דיו"ד שבט⁶⁹).

וכיון שהם נמצאים גם עכשיו — יכולים לקבל מהם את כל ההשפעות כמו מקודם, ואדרבה: עכשיו יכולים לקבל עוד יותר, כדברי רבינו הזקן בביאור לאגרת הנ"ל⁷⁰, שלאחרי ההסתלקות אין כבר המדידות וההגבלות של הגוף [אף שגם בהיותו נשמה בגוף לא היו "געוואַלדיקע" מדידות והגבלות, שהרי מדובר אודות גוף של צדיק גמור כו], ולכן יכולה להיות קבלת ההשפעה ממנו ביתר שאת וביתר עוז.

ומסיים שם⁷¹, "שיש עוד בחי' הארה לתלמידיו, רק שאינה מתלבשת בתוך מוחם ממש כראשונה (באופן פנימי), רק מאירה עליהם מלמעלה" (באופן מקיף), "והארה זו היא .. כמו שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ, כדאיתא בתיקונים על משה רבינו ע"ה שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים ריבוא נשמות וכו".

וכיון שאצל כל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משה רבינו,

— כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁷² "מ"ש בגמרא⁷³ על פסוק⁷⁴ ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך, אטו יראה מילתא זוטרתא היא, אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא", "כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה כו"; וכמשנ"ת כמ"פ⁷⁵ שבחי' משה שיש בכל אחד מישראל אינה באופן של העלם, אלא באופן שקשור ושייך לפועל, שלכן יכולים לדרוש ממנו "ליראה את ה' אלקיך", וכל שאר הענינים שבהמשך הכתוב —

צריכה להיות אצלו גם העבודה שהיתה אצל נשיאי ישראל — "פעולתו אשר עבד בה" — לעזור ליהודים בגשמיות.

ועי"ז יאירו אצלו כל הענינים וההשפעות שמקבלים מנשיאי

(67) ראה גם שיחת כ"ד טבת ס"ב (לעיל).
 ע' (...). וש"נ.
 (68) זח"ג ע"א, ב.
 (69) ראה סה"מ תשי" ע' 112 ובהערת
 כ"ק אדמו"ר שליט"א.
 (70) ביאור לסז"ך (קמו, ב).
 (71) קמו, א ואילך.
 (72) רפמ"ב.
 (73) ברכות לג, ב. וש"נ.
 (74) עקב יו"ד, יב.
 (75) ראה גם שיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט דאשתקד ס"ג (תו"מ חס"ג ע' 38).

נשמה אחת"), ואפילו אם הוא במעמד ומצב ש"בשם ישראל (רק) יכונה" (כהלשון במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷¹, בעל ההילולא דעשירי בשבט) — ישנו הענין דאברהם יצחק ויעקב שבו, שזהו חלק ממנו, ולכן מתגלה הקב"ה לאברהם יצחק ויעקב שבו.

וענין זה הוא לא רק באופן שנמצא בזכרונו, במוח שבראש, אלא מהמוח שבראש הרי זה נמשך במדות שבלב, ועד שנמשך ופועל בכל הענינים דמחשבה דיבור ומעשה בפועל ממש — כפי שרבינו הזקן ממשיך לבאר ענין זה בנוגע לעבודה בפועל.

ומזה מובן גם בנוגע לעבודה בפועל:

ישנה הוראת בעל ההילולא של העשירי בשבט⁷², שכל אחד מישראל צריך לעסוק בעבודה של הפצת המעיינות, ואפילו יהודי שצריכים להתחיל ללמדו אל"ף בי"ת, כך, שהענין של הפצת המעיינות הוא אינו בערכו כלל, מ"מ, כיון שהוא יהודי ככל בני"י ("א איד ווי אַלע אידן"), מוטל עליו החיוב לעסוק בעבודה של הפצת המעיינות.

אבל עדיין טוען הוא: כיצד יש ביכולתו לעשות זאת?! — הסדר ע"פ תורה הוא באופן ד"מעט מעט אגרשנו"⁷³, וכיון שהוא צריך עדיין להתחיל ללמוד אל"ף בי"ת, איך יוכל לדלג ולעסוק בהפצת המעיינות — הרי זה ענין שלא בערך?!

והמענה על זה — שביכולתו לעסוק בכל הענינים, וטעם הדבר — כיון שיש לו ההתגלות ד'וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", היינו, שהקב"ה מתגלה לאברהם יצחק ויעקב שבו, וכאמור, שזהו גילוי שכבר ה' בעבר, ולכן אינו צריך להמתין משך זמן, אלא יכול מיד להביא זאת לידי פועל.

וכאשר צועק שאינו רואה את ההתגלות של הקב"ה — אומרים לו: כיון שתורת-אמת אומרת כן, הרי זה סימן שכן הוא האמת — שהקב"ה מתגלה לאברהם יצחק ויעקב שבו, ומה שאינו רואה ומרגיש זאת, הרי זה בגלל שחלק ה"אבות" שבו מכוסה עם ענינים נוספים שניתוספו אצלו לאח"ז; וכיון שהאמת היא שגילוי זה ישנו אצלו, הנה גילוי זה הוא נתינת כח לעבודה, ובאופן שיומשך מהמוח שבראש למדות שבלב, ועד למחשבה דיבור ומעשה בפועל ממש.

ז. וענין זה נוגע גם לגאולה:

בפרשת וארא מתחיל ענין הגאולה — בניגוד לפרשת שמות, שבה

(23) לשון הכתוב — משפטים כג, ל.

(21) אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.

(22) ראה גם תו"מ חס"א ע' 23. וש"נ.

מדובר אודות הגלות: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"²⁴. ואף שבתחלת בואם מצרימה הי' להם "טוב כל ארץ מצרים"²⁵, ושעבוד מצרים לא התחיל אלא כמה שנים לאח"ז — הרי סוכ"ס היו במצרים, שזהו ענין הגלות; ואילו התחלת ענין הגאולה היא בפרשת וארא.

ואף שכבר בפרשת שמות נתבשרו בני"ע על הגאולה, ובאופן ד"ויאמן העם גו' ויקדו וישתחוו"²⁶ — הרי ענין זה הי' רק בדיבור; ואילו הגאולה בפועל — כפי שאמר אדמו"ר מהר"ש להצ"צ שצריכים את הגאולה בפועל²⁷ — התחילה בפרשת וארא, שבה התחילו כבר המכות, וגם "בטלה עבודה מאבותינו במצרים"²⁸, שזהו כבר ענין של גאולה, ועד שיש בזה תוקף נוסף — שבמצרים גופא נמצאים כבר במעמד ומצב של גאולה ("בטלה עבודה").

והענין בזה — שכאשר ישנה ההתגלות של הקב"ה ("וארא") לבני"י, הרי כיון שהקב"ה הוא בלי גבול, ללא הגבלות, הרי הוא מוציא גם את בני"י מהגלות.

וכאמור לעיל שאצל כל אחד מישראל ישנו הענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", וללא נפק"מ אם הוא יודע ומרגיש זאת אם לאו, ישנה ההתגלות מצדו של הקב"ה, ולכן יש בכחו של כל אחד מישראל לפעול את כל הענינים שדורשים ממנו, וכל הענינים — הן מצד העולם והן מצד נפשו — מוכנים לעבודה, ואין הדבר תלוי אלא בו וברצונו, להביא זאת מן הכח אל הפועל, וכאשר "אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה"²⁹,

ועד שבאים להריבוי ד"שמך הגדול"³⁰, ועד להריבוי ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"³¹, "נחלה בלי מצרים"³², בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ח. ע"פ האמור לעיל יש לבאר ענין מוקשה בפשטות הכתובים בהתחלת הפרשה:

ובהקדמה — שכאשר אדם נמצא במצב קשה, במצב של גלות, די

(24) ר"פ שמות.
 (25) ויגש מה, כ.
 (26) שמות ד, לא.
 (27) ראה גם תו"מ חס"ב ע' 191 הערה 147. וש"נ.
 (28) ר"ה יא, רע"א. וראה לקו"ש חט"ז ע'
 (29) ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.
 אגה"ת בסופה.
 (30) כנראה בשייכות לענין ד"שמי הוי"
 שבריש פרשתנו. וראה תו"א שמות מט, ד
 ואילך (החור"2).
 (31) ויצא כח, יד.
 (32) שבת קיח, סע"א.

נשיא בישראל — לא הי' יכול למצוא לשון אחר, מלבד הלשון "פעולתו אשר עבד בה" שנאמר בנוגע לנבוכדראצר מלך בבל? !
 ויתירה מזה:

בנוגע לנבוכדראצר גופא מצינו שהקב"ה קוראו "שבט אפי"⁶³ — בשעה שנלחם עם בני"י ("לרדות בו את עמי"⁶⁴), שבשביל זה הוצרך להיות במעמד ומצב נעלה (שהרי להכות את ישראל אינו יכול כל אחד, סתם "קטלא קניא"...), וע"ד מ"ש⁶⁵ "והלכנון באדיר יפול", שכאשר מדובר אודות ביהמ"ק ("לבנון"), שהוא "אדיר" שבקדושה, הנה הנפילה שלו יכולה להיות רק ע"י "אדיר" דלעו"ז.

[ואין כאן המקום לבאר זה — דלכאורה, כיון שישראל נתחייבו כו', מהו הטעם שיש צורך דוקא ב"אדיר" דלעו"ז].

אמנם, הלשון "פעולתו אשר עבד בה" גבי נבוכדראצר — לא נאמר בנוגע למלחמה עם בני"י, שאז הי' במעמד ומצב של "אדיר", אלא בנוגע למלחמה גם גוי אחר — "צור", שאז אינו צריך להיות במעמד ומצב מיוחד ("אין געוואלדן").

ואעפ"כ, כאשר רבינו הזקן מדבר אודות גודל העילוי של נשיא בישראל, מביא הלשון "פעולתו אשר עבד בה" שנאמר גבי נבוכדראצר בנוגע למלחמתו עם צור!

ומובן, שדברי רבינו הזקן הם בתכלית הדיוק בכל הפרטים, גם אם הי' מדובר אודות אגרת שכתב למשפחה, ועאכו"כ בנדו"ד, שאגרת זו נדפסה ע"י הרבנים בני הגאון המחבר בתור חלק מספר תניא קדישא, תורה שבכתב של תורת החסידות⁶⁶.

יג. והביאור בזה:

הענין ד"פעולתו אשר עבד בה" ישנו לא רק בלעו"ז, אלא גם בקדושה, ואדרבה: הסדר הוא — כמו בכל הענינים — שתחילה ישנו הענין בקדושה, ומזה נמשך אח"כ עד ללעו"ז.

המשך השיחה — הביאור בדיוק לשון רבינו הזקן באגה"ק "פעולתו כו'" בנוגע לעבודת הצדיק, ש"פעולה" מורה שכח הפועל נפרד כבר מהאדם הפועל, וכמו ההתעסקות בטובת הזולת בגשמיות שבה לא ניכר כ"כ הקשר למעלת הצדיק, ודוקא בזה מתבטאת עצמיותו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"א ע' 52 ואילך.

(63) שם יו"ד, ה.
 (64) פרש"י עה"פ.
 (65) שם, לד. גיטין נו, ב.
 (66) אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' רסא. וש"נ.

עונש על הנהגתה באופן בלתי-רצוי. ואילו סיום ההפטרה הוא — ע"ד נתינת ארץ מצרים לנבוכדראצר מלך בבל בתור שכר על לכידת צור: "פעולתו אשר עבד בה נתתי לו את ארץ מצרים"⁵⁰.

ולכאורה: השכר של נבוכדראצר הוא ענין צדדי — שכיון ש"שכר לא הי' לו גו"⁵¹, לכן נותן לו הקב"ה את ארץ מצרים בתור "שכר לחילו"⁵²; אבל אין זה קשור עם העונש של מצרים, שזהו תוכן ההפטרה. וכבר נתבאר פעם בארוכה⁵³ (ומסתמא נרשם ע"י מישוהו⁴⁸), שגם ענין זה קשור ונוגע לתוכן ההפטרה (ע"פ הידוע מדברי הרצ"ב⁵⁴, בנוגע לענין שיש בו עיקר ופרטים, אם די בעיקר הענין, או שצריך למצוא כוונה ומטרה גם בכל פרט — ש"כל דבר אף שהוא הכרחי לכאורה, הכל בכוונה מכוון .. ע"פ ה").

יב. והנה, לשון הכתוב הנ"ל "פעולתו אשר עבד בה", מביא רבינו הזקן באגרת⁵⁵ שכתב בקשר עם הסתלקות הרמ"מ מהאָרְאָדאָק.

ובהקדמה — שכאשר רוצים לדעת מהו ענין ההילולא של כ"ד טבת וההילולא של העשירי בשבט [שיום הש"ק זה מחבר את שניהם, כיון שבו מברכים ר"ח שבט, שכולל כל ימי חודש שבט, ועאכו"כ היום העיקרי שבו — העשירי בשבט⁵⁶; והוא יום השבת שלאחרי כ"ד טבת, שבו עולים כל ימי השבוע, כולל גם כ"ד טבת], הנה ע"פ פירוש הבעש"ט⁵⁷ בדברי המשנה⁵⁸ "נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו", יכולים לדע זאת מהאגרת שכתב רבינו הזקן בעצמו בקשר להסתלקות של הרמ"מ מהאָרְאָדאָק, שהי' [לא רק צדיק, כמו בנו של הרה"צ רלו"צ מבאָרְדִיטְשׁוֹב, שבקשר לפטירתו כתב רבינו הזקן האגרת שלאח"כ⁵⁹, שבה מדובר אודות פרה אדומה, שעניני' שייכים לכל אחד מישראל, "עמך כולם צדיקים"⁶⁰, אלא גם] נשיא בישראל (שהרי לאחרי הסתלקות המגיד הי' הרמ"מ נשיא למשך זמן⁶¹, ובפרט לאח"כ בארץ ישראל⁶²), תלמיד הבעש"ט והמגיד.

ולכאורה אינו מובן: כאשר רבינו הזקן מבאר מעלת העבודה של

(50) יחזקאל כט, כ. (51) שם, יח. (52) שם, יט. (53) שיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט תשכ"ז ס"ג (תו"מ חמ"ח ע' 423 ואילך). וש"נ. (54) צפע"נ עה"ת ר"פ מסעי. (55) תניא אגה"ק סכ"ז. (56) ראה גם שיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט, דאשתקד סכ"א (תו"מ חס"ג ריש ע' 51). וש"נ. (57) ראה כש"ט בהוספות סק"ב ואילך. (58) אבות פ"ג מט"ז. (59) שם סכ"ח. (60) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק. (61) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 75. וש"נ. (62) ראה גם תו"מ חנ"ב ס"ע 79. וש"נ.

בכך שמבשרים לו בשורה טובה שלא בערך, אבל אין לבשר לו בבת אחת כו"כ ענינים שלא בערך, כיון שאין בזה תועלת להעלות אותו ממעמדו ומצבו הירוד, מאחר שאין ביכלתו לקבל זאת.

ובנוגע לענינו:

בהתחלת הפרשה נמצאים בנ"י במעמד ומצב של גלות קשה ביותר — שהרי כבר בפ' שמות, עוד בהיות משה במדין, נאמר³³ "ויאנחו בני ישראל מן העבודה וגו'", ועאכו"כ לאחרי שבא לדבר אל פרעה, שכתוצאה מזה אמר פרעה "תכבד העבודה וגו"³⁴, וכפי שטען משה רבינו³⁵: "למה הרעותה לעם הזה גו' ומאז באתי אל פרעה גו' הרע לעם הזה", ועד כדי כך, שכאשר משה רבינו בישר לבנ"י אודות הגאולה, "לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה"³⁶, וכפי שטען משה להקב"ה³⁷: "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה".

ולכאורה, במצב כזה, אין מקום לבשר להם כמה בשורות טובות שלא בערך כו', כיון שאין תועלת בכך; צריכים לבוא ולומר להם מתוך רעש ("שטורעם") שעומדים להוציא אותם מהגלות, אבל לומר להם כמה ענינים מרעישים ("אַ שטורעם אויף אַ שטורעם") — הרי זה לכאורה ללא תועלת.

ואעפ"כ, מיד בהתחלת הפרשה (לאחרי הקדמת דיבור משפט למשה "על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה"³⁸) צוה הקב"ה למשה לומר לבנ"י כו"כ בשורות טובות:

"והוצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו"³⁹ — ד' לשונות של גאולה⁴⁰, שהם ד' ענינים בפני עצמם (ולא רק ענין אחד שחוזר ונשנה ד' פעמים), כפי שהכתוב מפרט בעצמו ענין מיוחד בכל א' מד' הלשונות: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", ועד"ז בשאר הלשונות, כך, שהם ד' ענינים של גאולה.

ולאח"כ נאמר ענין חמישי — "והבאתי אתכם אל הארץ גו"⁴¹, שזהו ענין בפני עצמו שלמעלה לגמרי מכללות ענין הגאולה,

— וכפי שהדבר מתבטא בנוגע להלכה בפועל (כבכל הענינים), שבליל הפסח שותים ד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה⁴², ואם הי'

(33) ב, כג. (34) שם ה, ט. (35) שם, כב-כג. (36) פרשתנו ו, ט. (37) שם, יב. (38) פרש"י ריש פרשתנו. (39) שם, ר"ז. (40) שמו"ר פרשתנו פ"ו, ד. ועוד. (41) שם, ח. (42) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב ס"ד. וש"נ.

לשון חמישי של גאולה, "והבאתי", היו צריכים לשתות חמש כוסות כנגד ה' לשונות של גאולה, וכיון ששותים רק ד' כוסות, ובאופן של כל תוסוף⁴³, עכצ"ל ש"והבאתי" הו"ע בפ"ע —

והיינו, שגם ע"י ד' הלשונות של גאולה היתה יכולה להיות גאולה שלימה, ונוסף לזה ה"י גם הענין ד"והבאתי אתכם אל הארץ".

וכל זה צוה הקב"ה למשה לומר לבנ"י עוד בהיותם במעמד ומצב ד"קוצר רוח", שאז, גם היציאה ממצרים כשלעצמה היא כבר ענין שלא בערך, שהרי "עד עכשיו לא ה"י עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה הארץ מסוגרת"⁴⁴, ומשם יצאו ששים ריבוא מישראל, הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, "בנערינו ובזקנינו"⁴⁵, באופן ש"לא תשאר פרסה"⁴⁶, ואעפ"כ, לא מסתפקים בבשורה אודות היציאה ממצרים כשלעצמה, אלא מבשרים מיד אודות ד' לשונות של גאולה, "והוצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו'", ועוד ענין נעלה יותר — "והבאתי אתכם אל הארץ גו'".

ולכאורה אינו מובן: מדוע צוה הקב"ה לומר לבנ"י ריבוי בשורות טובות בבת אחת, בידעו שנמצאים במעמד ומצב של "קוצר רוח" — איך יוכלו לקבל זאת?!

ט. אך ענין זה מובן ע"פ האמור לעיל:

כיון שהקב"ה מתגלה ("וארא") אל אברהם אל יצחק ואל יעקב שבכל אחד מישראל — הרי מובן, שמצד התגלות זו יכולים מיד לבשר לו לא רק אודות יצי"מ כשלעצמה, אלא גם אודות ד' לשונות של גאולה, ועד לענין ד"והבאתי אתכם אל הארץ", שקשור במיוחד עם האבות, כהמשך הכתוב⁴⁷ "אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב".

והיינו, שגם כאשר מדובר אודות כמה ענינים שאינם בערך כו', הרי כיון שלפנ"ז ישנו הענין ד"וארא", וכנ"ל (ס"ב) ש"וארא" הוא לשון עבר — יש בכחם של בנ"י לקבל ולקלוט את כל הענינים.

ויתירה מזה:

בנוגע לענינים שנצטוו בנ"י עוד בהיותם במצרים, נאמר⁴⁷ "וילכו ויעשו גו'", "מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו" (כפי שמביא רש"י דרשת המכילתא), ועד כדי כך, שכבר נותנים את השכר על זה ("אף ההליכה מנה הכתוב ליתן שכר כו'").

(43) ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ו. ס"כ.

(44) סתע"ג ס"ז. סתע"ז ס"ח. סתע"ט ס"ה.

(45) סתע"ג ס"ז. סתע"ז ס"ח. סתע"ט ס"ה.

(46) סתע"ג ס"ז. סתע"ז ס"ח. סתע"ט ס"ה.

(47) פרש"י יתרו יח, ט.

ועד"ז בנדו"ד, שלא זו בלבד שבנ"י מקבלים את הבשורה אודות ד' לשונות של גאולה וכו', אלא ענין זה הוא בתוקף כ"כ שנחשב כאילו כבר נעשו בפועל כל ד' הענינים של גאולה, וגם הענין ד"והבאתי" שלמעלה מהגאולה.

וענין זה מרומז בכך שא' הפירושים בתיבת "והבאתי" (ועד"ז בכל ד' הלשונות של גאולה) הוא — לשון עבר, שכבר הבאתי,

— ועד"ז שנת"ל (ס"ג) בנוגע ל"וארא", שהוא גם לשון עבר וגם לשון עתיד, והיינו, שאף שתיבת "וארא" בכתוב זה פירושה לשון עבר, יש בה גם משמעות של לשון עתיד. ועד"ז בנוגע ל"והבאתי", אבל באופן הפכי: בכתוב זה הפירוש הוא לשון עתיד, אבל יש בו גם משמעות של לשון עבר —

כי, ע"י שבנ"י מקבלים את הבטחת הקב"ה "והבאתי אתכם אל הארץ", הרי זה נחשב כאילו כבר נעשה הדבר בפועל.

י. ועפ"ז ניתוסף בהוראה מהענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב":

נוסף על האמור לעיל (ס"ו) שמצד ההתגלות של הקב"ה להאבות שבכל אחד מישראל (מבלי הבט על מעמדו ומצבו), יכולים לדרוש ממנו גם ענינים שלכאורה הם שלא בערך — הנה עוד זאת, שיכולים לדרוש ממנו גם עבודה הקשורה עם כל ד' הענינים של גאולה.

והיינו, שנוסף על יציאת כל בנ"י מהגלות כפשוטה (באופן שגם גוים יראו זאת) בגאולה העתידה לבוא ע"י משיח, הנה גם עבודתו הפרטית של כל אחד מישראל עתה צריכה להיות גם בענינים הקשורים עם ד' הלשונות של גאולה, ועד שבכח עבודתו יכול להגיע גם לענין ד"והבאתי" שלמעלה גם מענין הגאולה⁴⁸.

וכאשר תהי' עבודת הפרט באופן כזה, אזי תבוא גם גאולת הכלל (כמבואר באגה"ק⁴⁹ שע"י גאולת הפרט באים לגאולת הכלל) — הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן.

* * *

יא. בסיום ההפטרה ישנו ענין שלכאורה אינו שייך לתוכנה של ההפטרה:

תוכנה של ההפטרה הוא — נבואה ע"ד המפלה של מצרים בתור

(48) חסר קצת (המור"ל).

(49) ס"ד.